

סין ומלחמת 'חרבות ברזל'

אופיר דיין | 21 בפברואר, 2024 | גיליון 1829

על רקע מלחמת 'חרבות ברזל' הודגש הפער הניכר בין אמירות סין למעשיה ביחס לישראל ולסוגיה הפלסטינית. סין התייצבה רטורית לימין הפלסטינים, ובה בעת תמכה בהם כספית פחות ממדינות אחרות; בחודשים האחרונים טענה בייג'ינג שעמדתה לגבי המלחמה אובייקטיבית, אמצה את הנרטיב של מדינות ערב; סין הכריזה שהיא נלחמת באנטישמיות, אך הרשתות החברתיות, אמצעי התקשורת הרשמיים והשיח הציבורי במדינה מלאו התבטאויות בעייתיות בקשר זה. המשחק הכפול לא מקרי, אלא אסטרטגיה מחושבת שהינה חלק מניהול יחסי החוץ של סין - יחסים מורכבים עם המערב ובפרט עם ארצות הברית, שבמסגרתם היא מעוניינת לשמר את יחסי המסחר עם ישראל כגשר לאירופה, לצד חתירה לביסוס מעמדה כמובילת העולם המתפתח על ידי תמיכה פומבית בפלסטינים.

תשומת לב ציבורית רבה מוקדשת בישראל לאמירותיה ומעשיה של ארצות הברית בכל הנוגע למלחמת חרבות ברזל, וזאת מטבע הדברים - עמידתו הברורה והעקבית של הממשל לצד ישראל. בה בעת, וגם עובדה זו מובנת - קשב מועט ניתן לאמירותיה ומעשיה של המדינה הרואה עצמה כמתחרה העיקרית של המעצמה ממערב - סין. אמנם, הזרקור הישראלי על סין התחיל להאיר עוד לפני המלחמה, כאשר ביוני 2023 [הודיע](#) ראש הממשלה בנימין נתניהו שהוא צפוי לבקר בסין, וברקע דלפו דבריו שנאמרו בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת כי מעורבות סין באזור טובה שכן היא תחייב נוכחות אמריקאית באזור. כוונה זו עוררה ביקורת רבה, משום שהתפרשה כניסיון של נתניהו לבחון מחדש את עמדת ישראל במאזן בין שתי המעצמות היריבות. יוזכר כי הכרזת הנסיעה המתכוננת לא הגיעה בלי הקשר, אלא מספר ימים לאחר שראש הרשות הפלסטינית, מחמוד עבאס, [ביקר](#) בסין ונפגש עם הנשיא שי ג'ין-פינג.

[בפגישה](#) בין עבאס לבין הנשיא שי, שנערכה פחות מארבעה חודשים לפני ה-7 באוקטובר, אמר נשיא סין ש"סין הייתה מהמדינות הראשונות להכיר באש"ף ובפלסטין... היא תומכת במעמד חברה מלאה לפלסטין באו"ם... וסין תמשיך לסייע לפלסטין כמיטב יכולתה, ותעזור לה להקל על קשיים הומניטריים...". לאחר פרוץ המלחמה שבה והדגישה סין את מחויבותה הבלתי מתפשרת לסייע לפלסטינים; בין השאר, פחות משבוע לאחר טבח ה-7 באוקטובר ולפני שישראל יצאה לתמרון קרקעי ברצועת עזה, [כנס](#) השליח המיוחד של סין למזרח התיכון, ג'אי ג'ין, ישיבת חירום עם נציגי הליגה הערבית, בה חזר על מחויבות סין לפלסטינים. באותו החודש

[ביקר](#) אותו שליח באזור וקרא להפסקת אש ולהזרמת סיוע הומניטרי לפלסטינים, תוך סירוב לציין במפורש את ארגון הטרור חמאס - גם לא כאחראי לטבח.

אך אמירות לחוד ומעשים לחוד; בעוד סין התייצבה רטורית לימין הפלסטינים, בפועל, "מיטב יכולתה" שהבטיח הנשיא שי הסתכם בסכומים לא גבוהים. כך למשל, עד סוף נובמבר [סיפקה](#) סין סיוע הומניטרי בסך 2\$ מיליון בלבד לרשות הפלסטינית ולסוכנויות האו"ם גם יחד, לצד אספקה בשווי של כ-2\$ מיליון נוספים, שאותה העבירה דרך מצרים. מדובר בסכומים זעומים ביחס לפוטנציאל התרומה הסיני ונמוכים גם בהשוואה לתרומתן של מדינות אחרות. באותה התקופה [תרמה](#) יפן כ-7\$ מיליון לאונרי"א [והתחייבה](#) לתרום 65\$ מיליון נוספים, בעוד ארצות הברית, זו שבניגוד לסין מזוהה לחלוטין עם ישראל, [תרמה](#) דרך סוכנויות האו"ם כ-100\$ מיליון.

למרות [שהגדירה](#) את עמדתה בנוגע למלחמה כ"אובייקטיבית", בין השאר בהתבטאויות פומביות של שר החוץ של סין, וואנג יי, ובשיחתו עם מזכיר המדינה האמריקאי אנתוני בלינקן, בפועל, סין מיצבה את עצמה כחלק בלתי נפרד מהציר האנטי-מערבי. עוד באוקטובר [שוחח](#) הדיפלומט הסיני הבכיר עם מקבילו האיראני, חוסיין אמיר עבדולליהאן, ואמר לו שסין "תומכת בחיזוק האחדות של המדינות האסלאמיות" בנושא המלחמה. יום לפני כן, בשיחה עם מקבילו הסעודי, הלך וואנג יי צעד נוסף רחוק יותר [כשאמר](#) שפעולותיה של ישראל חצו את רף ההגנה העצמית ושעליה לעצור את הענישה הקולקטיבית בעזה. כל זאת עוד לפני הכניסה הקרקעית. גם על רוסיה לא פסחו הסינים ובפגישה של השליח הסיני למזרח התיכון עם מקבילו הרוסי, שהתקיימה בקטאר, [הצהיר](#) ששתי המדינות שותפות לתפיסתן בנוגע לישראל ולמלחמה וכשבועיים לאחר מכן [אמרה](#) דוברת משרד החוץ שעמדת המדינה דומה גם לזו של מרבית המדינות המוסלמיות והאפריקאיות - עמדה שעליה [חזר](#) לאחר מכן שר החוץ של סין בפני שר החוץ של איראן.

אמירות אלה מעלות ספק רב אשר למידת האובייקטיביות של סין ביחס לעימות, כפי שדרשה סין מעצמה ומ"מדינות גדולות" אחרות המעורבות בסכסוך. יתרה מכך, במהלך המלחמה אימצה סין בהצהרותיה את המונח "בייחוד ישראל". כך, במסווה של אובייקטיביות, [קראה](#) פעמים רבות ל"כל הצדדים" להנמיך את המתיחות ואתרמת האלימות, והוסיפה "בייחוד ישראל" כדי להבהיר למי מהצדדים היא מתכוונת.

חוסר האובייקטיביות וההיטמעות המוחלטת בגוש האנטי-מערבי מצאה את דרכה גם למועצת הביטחון של האו"ם, שסין היא חברה קבועה בה. כך, כבר ב-18 באוקטובר, בטרם תחילת התמרון הקרקעי ברצועה, הצביעה סין בעד הפסקת אש - הצבעה שעליה הטילה ארצות הברית וטו. מאוחר יותר באותו החודש, הטילו סין ורוסיה וטו על [הצעה](#) אמריקאית שכללה את זכותה של ישראל להגן על עצמה, גינתה את חמאס וקראה לשחרור מידי של החטופים הישראליים שבידי הארגון. למרות שעשר מדינות (בריטניה, שווייץ, מלטה, יפן, גאנה, גבון, צרפת, אקוודור, אלבניה, ארצות הברית) הצביעו בעד, סין, הטילה וטו מכיוון שההחלטה לא קראה להפסקת אש מיידית, הגם שלא התנגדה לה. בנובמבר, לצד הצבעות על הפסקות אש

התקיים דיון חירום שהתמקד במצבם של הילדים והנשים במלחמה. שגריר ישראל באו"ם, גלעד ארדן, [ביקש](#) שרות הלפרין-קדרי, חברה בוועדת האו"ם למיגור האלימות נגד נשים, תתדרך את המועצה על אודות האלימות המינית שהפעילו מחבלי חמאס ב-7 באוקטובר, אך סין, הנשיאה התורנית של המועצה, דחתה את הבקשה. למעשה, כבר בימיה הראשונים של המלחמה חשפה סין את ראייתה כהזדמנות נוספת לצבור נקודות בעימות המתמשך בינה לבין ארצות הברית, [כשהאשימה](#) את וושינגטון בהסלמת המלחמה במידה ובאורח העלולים להוביל לאסון הומניטרי. סין גם האשימה את מדינות המערב בצביעות, הבאה לידי ביטוי בכך שהן מדברות תדיר על זכויות אדם, אך מתעלמות מנושא זה במלחמת ישראל-חמאס.

כמו מדינות אחרות בעולם, גם בסין נרשמה מאז ה-7 באוקטובר עלייה באנטישמיות, וגם בטיפול בחולי זה קיים פער בין האמירות למעשים. [כששאל](#) כתב ברשת בלומברג את דובר משרד החוץ הסיני על "גל תגובות אנטישמיות המתפשט ברחבי הרשתות החברתיות" בסין, הוא נענה שהחוק בסין אוסר על הפצת שנאה אתנית, אפליה ואלימות דרך האינטרנט. למרות ששאלתו של הכתב לא התייחסה כלל למלחמה ברצועת עזה או לסכסוך הישראלי-פלסטיני, את תשובתו פתח הדובר בהתייחסות לסכסוך הפלסטיני-ישראלי ובכך שסין "קוראת לסין הלחימה בהקדם, הגנה על אזרחים, הקמת מדינת פלסטין העצמאית והגעה לדו-קיום של פלסטין וישראל בהתבסס על פתרון שתי המדינות". אלא שבניגוד לתשובה החד משמעית של דובר משרד החוץ הסיני, אנטישמיות רווחת בקרב משתמשים בטיקטוק, הרשת החברתית הפופולרית מבית ByteDance הסינית.

לצד גל האהדה ברשת ל"מכתב לאמריקה" מאת רב המרצחים אוסאמה בין לאדן ולצד יוצרי תוכן ישראלים הטוענים שתכניהם מורדים מהאפליקציה לא בצדק, גם [ניסוי](#) שביצע ה-Wall Street Journal, הוכיח את ההטיה של הרשת החברתית. במסגרת הניסוי פתחה מערכת העיתון מספר משתמשים פיקטיביים באפליקציה ובתוך שעות ספורות כמעט כולם קיבלו בדחיפה תכנים הקשורים למלחמה ברצועת עזה, רובם המכריע אנטי-ישראליים. הטיה זו אף גרמה לברק הרשקוביץ, אחראי המגזר הציבורי בטיקטוק ישראל ולשעבר יועצו של ראש הממשלה נפתלי בנט, [להתפטור](#) אחרי שהתריע בפני ההנהלה על הגישה המוטת שלה לתכנים אלימים ואנטי-ישראליים. לפי [דוח](#) של הליגה נגד השמצה (ADL), לא מדובר בתחושות, אלא באלתגוריות של האפליקציה שלא סורק ולא מאתר תכנים אנטישמיים ב"מצב תמונה" ומאפשר להאשטגים המובילים לתיאוריות קונספירציה על יהודים להישאר זמינים. ByteDance היא אמנם חברה פרטית, אך ניתן להניח שאם סין הייתה מעוניינת סין למנוע מתכנים אנטישמיים, אנטי-ישראליים ואלימים להתפשט בה, היא הייתה עושה זאת. באותה התקופה, שדרן ממלכתי סיני [אירח](#) דיון בו אמר שיהודים שולטים במידה לא פרופורציונלית בכסף אמריקאי, פרופסור באוניברסיטה ממשלתית סינית השווה את פעולות ישראל לאלה של גרמניה הנאצית, וענקיות אינטרנט הנמצאות תחת פיקוח ממשלתי קפדני, דוגמת Baidu ו-Alibaba. [הסיר](#) זמנית את ישראל מהמפות שלהן.

בראיון שנערך בתקופת הקורונה [אמר](#) צאי רון, שגריר סין לישראל, כי "העם הסיני והעם הישראלי עזרו זה לזה בתקופה קשה זו והציגו באופן בולט את המשמעות של הפתגם 'חבר לעת צרה הוא חבר של אמת'" ואיחל שהמדינות יפתחו "פרק חדש ומפואר יותר" ביחסיהן. אולם, לנוכח התנהלותה של סין בהקשר לעימות בין ישראל לחמאס ומלחמת 'חרבות ברזל', נראה שסין הרשמית לא מגדירה טבח חסר אבחנה ומלחמה עקובה מדם "עת צרה". זאת ועוד, דברי השגריר לא היו מדויקים, שכן סין מגלה תמיכה מסורתית בפלסטינים ורואה בישראל חלק מהמערב ולכן כגשר כלכלי לאירופה ובה בעת מושא לניגוח, במסגרת העימות המתמשך מול ארצות הברית.

עורכי הסדרה: ענת קורץ ואלדד שביט